

Számítógépes Grafika

12. előadás: animáció

Bán Róbert

`rob.ban@inf.elte.hu`

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Informatikai Kar

2025-2026. tavaszi félév

Tartalom

Animáció

- Áttekintés

- Animáció szintézis

Animáció paraméterek

- Kameraanimáció

- Pozíció és orientáció

Animáció technikák

- Képlet animáció

- Kulcskocka animáció

- Pályaanimáció

Hierarchikus rendszerek

- Bevezetés

- Előrehaladó kinematika

- Inverz kinematika

Animáció

- ▶ Színtereink ritkán statikusak, különösen interaktív alkalmazások esetén
- ▶ Animáció: képek egymás utáni sorozata
- ▶ Ha elég gyorsan követik egymást, akkor folytonos mozgás érzete alakul ki (ld. Critical Flicker Frequency korábban)

Hagyományos animációs módszerek

- ▶ Minden egyes képkockát külön megrajzolni
 - ▶ Mindent tudunk pontosan irányítani
 - ▶ Rendkívül munkaigényes (és drága)
- ▶ Cel animation
 - ▶ Rétegek (layerek) használata, újrahasználató fóliákon a színtér egyes részei
 - ▶ Kulcskereteket (keyframe-eket) rajzolják a fő rajzoló, az átmenetekért (inbetween) a „fiatalabbak” felelősek (a megadott utasításoknak megfelelően)
 - ▶ De: ha minden mozog a háttérben ez is elképesztően munkaigényes (és drága: pl. The Wings of Honneamise)...

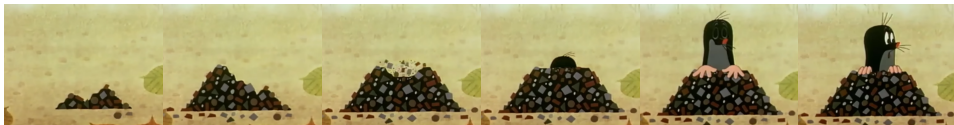

Image from Krték a zápalgy
© Zdeněk Miler / Krátký Film Praha 1974

Image from Krték a zápalgy
© Zdeněk Miler / Krátký Film Praha 1974

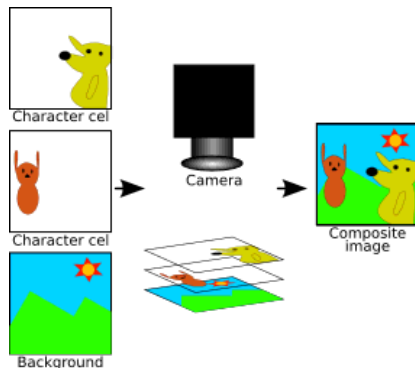
Image from Krték a zápalgy
© Zdeněk Miler / Krátký Film Praha 1974

Image from Krték a zápalgy
© Zdeněk Miler / Krátký Film Praha 1974

Image from Krték a zápalgy
© Zdeněk Miler / Krátký Film Praha 1974

Image from Krték a zápalgy
© Zdeněk Miler / Krátký Film Praha 1974

Hagyományos animációs módszerek

További érdekességek

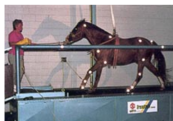
- ▶ „Principles of Traditional Animation Applied to 3D Computer”, SIGGRAPH'87, pp. 35-44.
- ▶ Multiplane Camera
<https://www.youtube.com/watch?v=YdHT1UGN1zw>

Számítógéppel segített animáció

- ▶ Kulcskeret (keyframe) alapú animáció
 - ▶ A köztes animációs fázisok elkészítésének automatizálása: „csak” a kulcskeret képkockákat kell elkészíteni és megadni a kívánt átmenetek paramétereit
 - ▶ Rugalmas, kevésbé munkaigényes de még mindig komoly képzettséget igényel (újakat is)
- ▶ Procedurális animáció
 - ▶ A mozgás, változások algoritmikus leírása
 - ▶ Például pattogó labda magassága az idő (t) függvényében:
$$m(t) = |\sin(\omega t + \theta_0)|e^{-kt}$$

Számítógéppel segített animáció

- ▶ Fizikai alapú animáció
 - ▶ A színterünk elemeit fizikai jellemzőkkel látjuk el (tömeg, erők, rugalmasság stb.)
 - ▶ A fizikai törvényei alapján felírt egyenletek megoldásaként előáll az animáció
 - ▶ Realisztikus (ha jól csináljuk), de nehéz irányítani
- ▶ Motion capture
 - ▶ Műszerekkel rögzíteni amint valaki/valami elvégzi a kívánt mozgásokat majd ezt egy digitális modellre átültetni

Mit animálhatunk?

- ▶ Lényegében bármit, ami befolyásolja a megjelenő képet a színtérről (modellek pozíciója, orientációja, színe, reprezentációhoz kötődő tulajdonságai, BRDF stb.)
- ▶ Elsősorban a modell és kamera transzformációkkal foglalkozunk most csak
- ▶ A feladatunk ezeknek a paramétereknek időtől függővé tétele

Animáció szintézis

- ▶ Legyen minden o objektumra a modellezési (világ) transzformáció $M_o \in \mathbb{R}^{4 \times 4}$
- ▶ Legyen a nézeti (kamera) transzformáció: $V \in \mathbb{R}^{4 \times 4}$
- ▶ *Megjegyzés: ha V a View mátrix, akkor csak a kamera pozícióját, orientációját tartalmazza; ha V a View és a Projection együtt, akkor tudjuk vele a látószöget is állítani*
- ▶ Legyen mindkettő az idő függvénye!
- ▶ $M_o \in \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}^{4 \times 4}$
- ▶ $V \in \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}^{4 \times 4}$

Általános animációs program váza

```
while keep_running:
    t = get_time()
    for o in objects:
         $M_o = M_o(t)$ 
     $V = V(t)$ 
    render_scene()
```

Animáció szintézis

- ▶ Valós idejű/interaktív:
 - ▶ rögtön meg is jelenítjük a képkockákat
 - ▶ a számításnak elég gyorsnak kell lennie a folytonosság látszatához
 - ▶ a felhasználói eseményekre reagálni kell
 - ▶ $\Rightarrow$ olyan részletgazdag lehet a színtér, amit még így meg lehet jeleníteni
 - ▶ $\Rightarrow$ inkrementális képszintézist használunk

Valós idejű animációs program váza

```
def update():  
    # FrameUpdate() / UpdateScene()  
    t = get_time()  
    for o in objects:  
         $M_o = M_o(t)$   
     $V = V(t)$   
  
def render():  
    # Render() / DrawScene()  
    for o in objects:  
        render_object(o)
```

Animáció szintézis

- ▶ Nem valós idejű/*offline*:
 - ▶ „Nem számít”, hogy mennyi ideig tart kiszámítani egy képkockát
 - ▶ Elkülönül a szintézis és a visszajátszás
 - ▶ Először elmentjük a képkockákat
 - ▶ Aztán majd videóként lehet visszanézni
 - ▶ ⇒ a felhasználó nem tud belenyúlni az animációba
 - ▶ ⇒ olyan részletes színteret, és olyan bonyolult algoritmust használunk, amit ki tudunk várni
 - ▶ Azért a költségvetés keretet szab: Final Fantasy: Spirits Within (2001), egy 200 fős csapat 4 éves munkája volt (kb. 120 emberév összesítve), aminek elkészítésére 960 munkaállomást használtak. A film 141964 frame-ből állt végül (15TB), egy frame átlagosan 90 percig renderelődött!

Offline rendering

```
# Generálás
 $\Delta t = 1/\text{FPS}$ 
for (t = t_start; t < t_end; t +=  $\Delta t$ ):
    for o in objects:
         $M_o = M_o(t)$ 
     $V = V(t)$ 
    render_scene_to_disk()

# Megjelenítés
for (t = t_start; t < t_end; t +=  $\Delta t$ ):
    draw_frame(t)
    wait( $\Delta t$ )
```

Valósídejű animáció – rosszul

- ▶ Hogyan lehet a legkönnyebben elrontani az animáció számítást?
- ▶ Azzal, ha nem vesszük figyelembe, hogy mennyi idő telt el két képkocka között.
- ▶ Pl.: A középpontja körül akarjuk forgatni az objektumot állandó szögsebességgel.
`model = rotate(phi, 0,1,0); phi += phi_step;`
- ▶ Az objektum olyan gyorsan fog forogni, amilyen gyakorisággal ez a kód részlet meghívódik.
- ▶ Gyorsabb gépen többször, lassabb gépen kevesebbszer – és semmi sem garantálja, hogy ugyanazon a gépen két hívás között egyáltalán ugyanannyi idő telne el!

Valós idejű animáció – jól

- ▶ Hogyan lehet a legkönnyebben ezt megelőzni?
- ▶ Sose azt tároljuk, hogy mennyivel kell változtatni, hanem, hogy mi a változás *sebessége*.
- ▶ Minden számítás előtt kérjük le, hogy mennyi idő telt el az előző képkocka óta, és ezzel szorozzuk a sebességet.
- ▶ Pl.: `phi += phi_step;` helyett `phi += get_time_since_last_frame() * phi_speed;`
- ▶ Gyorsabb gépen kevesebb, lassabb gépen több idő telik el két képkocka között $\Rightarrow$ gyors gépen kisebbeket lépünk, lassabban nagyobbakat – és a „lötyögés” sem számít (hívások között eltelt idő változása)

Kameraanimáció

- ▶ A kamera tulajdonságai:
 - ▶ szempozíció (*eye*),
 - ▶ egy pont amire néz (*center*),
 - ▶ felfelé irányt megadó vektor (*up*),
 - ▶ a képernyő/ablak oldal aránya (*aspect*),
 - ▶ nyílásszög (*fovy*).
- ▶ Ezek mind külön-külön változtathatók az animáció létrehozásához.
- ▶ Például a szempozíciót a korábbi órákon látott parametrikus görbékkel is megadhatjuk, ahol a paraméter az idő lesz! Pl. **a**-ból **b**-be 5 másodperc alatt a $\mathbf{p}(t) = (1 - \frac{t}{5})\mathbf{a} + \frac{t}{5}\mathbf{b}$, ha t másodpercekben adott és $t = 0$ -ban indulunk **a**-ból.

Pozíció és orientáció

- ▶ Pozíció: „*Hol van az objektum?*”
- ▶ Orientáció: „*Hogy áll, merrefelé néz az objektum?*”
- ▶ Elsősorban ezt a kettőt szeretnénk változtatni. Azaz most csak mozgástranszformációt (merevtest-transzformációt) alkalmazunk.
- ▶ $M_o(t)$ megadja mindkettőt.
- ▶ Normális esetben

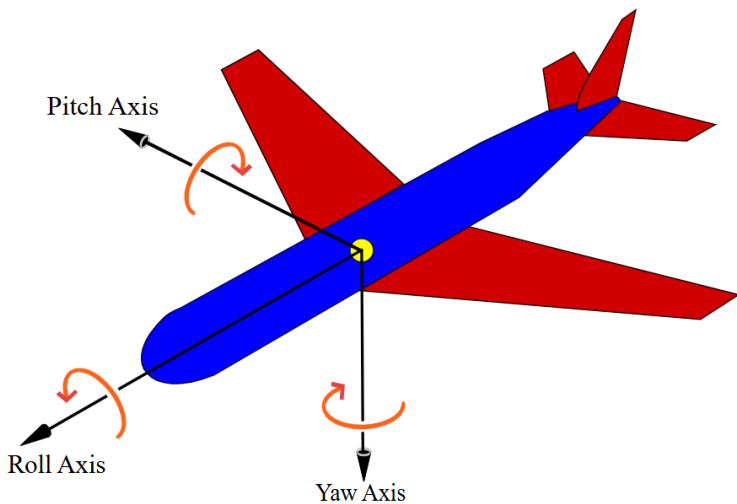
$$M_o(t) = \begin{bmatrix} A_{11} & A_{12} & A_{13} & p_x \\ A_{21} & A_{22} & A_{23} & p_y \\ A_{31} & A_{32} & A_{33} & p_z \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix},$$

- ▶ $\mathbf{p} = (p_x, p_y, p_z)$ a pozíció.
- ▶ Az $\mathbf{A}$ mátrix **tartalmazza** az orientációt.

Orientációs paraméterek

- ▶ Tegyük $\mathbf{p}$ -t és $\mathbf{A}$ -t is időfüggővé!
- ▶ $\mathbf{p}$ tagjait leírhatjuk külön-külön függvénnyel.
- ▶ *Pl.: Valami esik, elég p_y -t változtatni.*
- ▶ $\mathbf{A}$ tagjai összefüggenek, és csak az orientáció érdekel belőle minket (nem érdekel: méretezés, nyírás).
- ▶ Az orientáció megadható három tengely menti forgatással $\rightarrow$ három független függvénnyel.

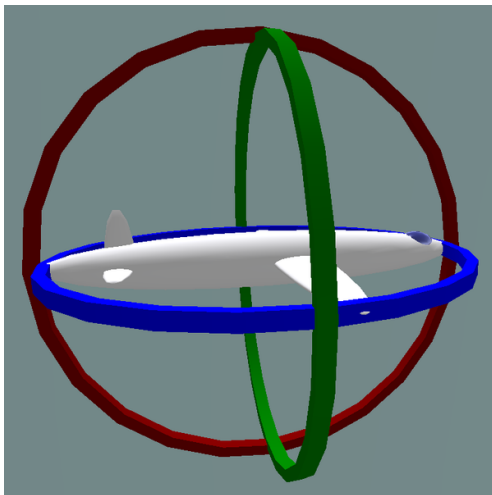
Yaw, pitch, roll

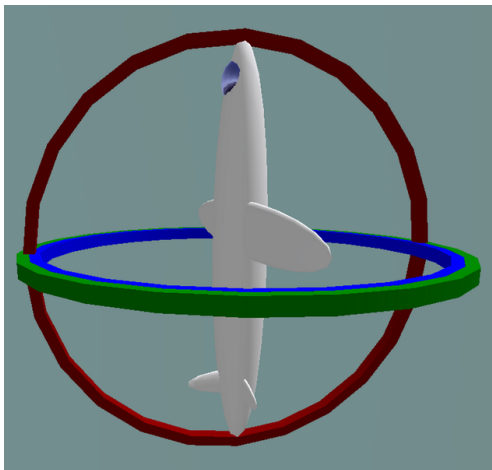
Yaw, pitch, roll

- ▶ Egy objektum függőleges- (*yaw*), kereszt- (*pitch*) és hossz tengelye (*roll*) menti elfordulásait egyszerre adjuk meg.
- ▶ Már találkoztunk vele, 3×3 -as mátrixszal megadható, három forgatás szorzata.
- ▶ Három tengely menti elfordulás szögével megadható $\Rightarrow$ megadja az orientációt is.
- ▶ Tetszőleges orientáció megadható vele, de animációnál vigyázzunk, mert...

„How about sending me a fourth gimbal for Christmas?” –
Mike Collins, az Apollo 11 pilótája

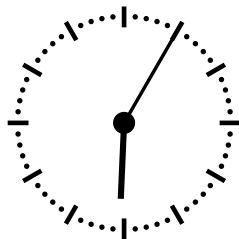

Gimbal lock

Képlet animáció

- ▶ Egy adott tulajdonság változását egy megfelelő függvénnyel írjuk le.
- ▶ Pl: Óra mutatói
 - ▶ Nagymutató: $yaw(t) = t/10$
 - ▶ Kismutató: $yaw(t) = t/120$
 - ▶ Ha t -t mp-ben adjuk meg, a forgatásokat pedig fokban.
- ▶ Pl: Pattogó labda
 - ▶ $p_y(t) = |\sin(\omega t + \theta_0)| \cdot e^{-kt}$

Kulcskocka (*key frame*) animáció

- ▶ Egy bonyolult mozgást nehézkes lenne képlettel megadni.
- ▶ Inkább adjuk csak bizonyos időközönként, hogy *akkor* mit szeretnénk látni.
- ▶ Ezek a kulcskockák.
- ▶ Egy tulajdonságot két kulcskocka között *interpolációval* számolunk ki.

Kulcskocka (*key frame*) animáció

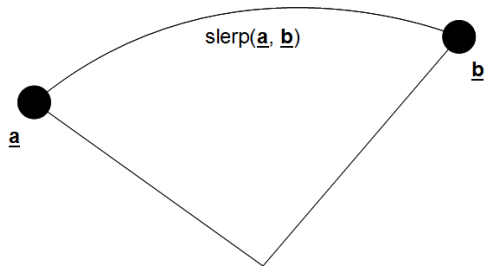
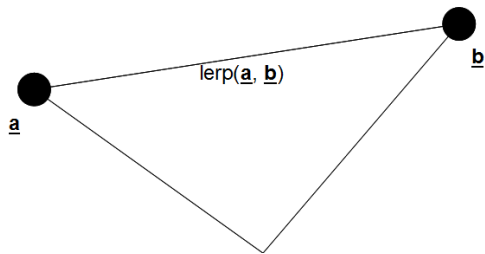
- ▶ Az interpolációval az objektum egyes paramétereire folytonos görbét illesztünk.
- ▶ Az animáció lejátszása/elmentése során a program minden képkockában a hozzá tartozó t értékkel kiértékeli az objektum paraméter-függvényeit.
- ▶ Ezekből számítja a transzformációs mátrixokat.
- ▶ A mátrixok felhasználásával előállítja a képet.

Lineáris interpoláció (emlékeztető)

- ▶ Legyen a két kulcskockánk időpontja t_0 és t_1 .
- ▶ Legyen az interpolálandó tulajdonság g .
- ▶ Lineáris interpolációval $\forall t \in [t_0, t_1]$ -re kapjuk

$$g(t) = \left(1 - \frac{t - t_0}{t_1 - t_0}\right) g(t_0) + \frac{t - t_0}{t_1 - t_0} g(t_1)$$

Lineáris és gömbi lineáris interpoláció

Interpoláció két kulcskocka között

K: Mi még a baj a lineáris interpolációval?

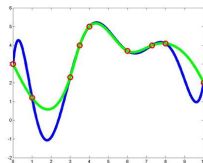
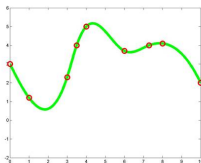
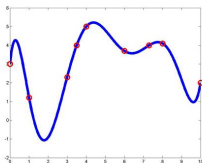
V: Ritkán néz ki természetesen. Animáció során a sebesség konstans, előtte, utána nulla.

- ▶ Elgurított labda: folyamatosan lassul.
- ▶ Zuhanó zongora: folyamatosan gyorsul.
- ▶ Rakéta a Földről a Marsra: gyorsul, halad, lassít.
- ▶ Ilyen interpolációra használhatunk:
 - ▶ Négyzetgyök függvényt.
 - ▶ Másodfokú függvényt.
 - ▶ A tanult interpolációs módszereket
 - ▶ ...
- ▶ Gyakorlatban: Bézier görbe, splineok

Polinom interpoláció

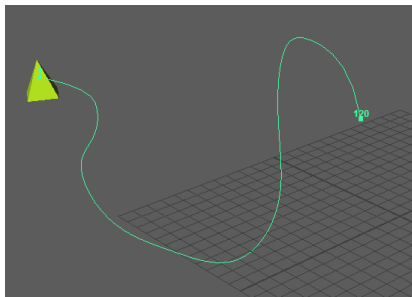
- ▶ n kulcspontra fel tudunk írni $n - 1$ -ed fokú polinomot.
- ▶ Interpolációs polinom: minden kulcskockában az előírt értéket veszi fel.
- ▶ Együtthatók számíthatók Lagrange interpolációval is akár (de: nagy foksám – nagy „kilengések” adatpontok között itt is!).
- ▶ A lineáris interpoláció a Lagrange interpoláció speciális esete $n = 2$ -re.

Spline interpoláció

- ▶ A polinom interpolációval kapott fv. magas fokszám esetén a szomszédos pontok között „hullámzik”, így elrontja az animációt.
- ▶ Spline interpoláció: használjunk több, egymáshoz kapcsolódó, alacsony fokszámú polinomot az interpolációhoz!

Pályaanimáció

- ▶ Egy objektum mozgását megadhatjuk a bejárandó pálya megadásával is.
- ▶ A pályát egy 3D parametrikus görbével adjuk meg.
- ▶ A modell ezen a görbén halad végig.

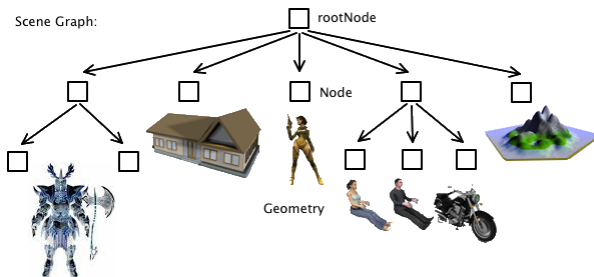
Orientáció megadása

- ▶ Hogyan adjuk meg az objektumunk orientációját?
- ▶ Egy *előre*, és egy *felfelé* irány egyértelműen meghatározza ezt.
- ▶ *Megjegyzés: v.ö. kamera esetén center-eye ill. up vektorok*
- ▶ Ha a pályagörbe differenciálható, akkor az megadja a sebességvektort minden időpillanatban.
- ▶ A sebességvektor mindig előre felé mutat.

Orientáció megadása

- ▶ A *felfelé* irány megadására két lehetőségünk is van.
- ▶ Ha van egy természetes *felfelé*, akkor használjuk azt.
(Mindennél, ami nem dől be a kanyarban.)
- ▶ Ha ez az irány is változik, akkor ez megegyezik a gyorsulás irányával, azaz a pályagörbe második deriváltjának irányával.

Hierarchikus rendszerek

- ▶ Színtérgráfokon alapul.
- ▶ Egy gyerek objektum transzformációit a közvetlen szülőhöz viszonyítva tároljuk el.
- ▶ Gyerekeknek lehetnek újabb gyerekei stb.
- ▶ Hierarchikus rendszert – fát – kapunk.

Kényszerek (*constraints*)

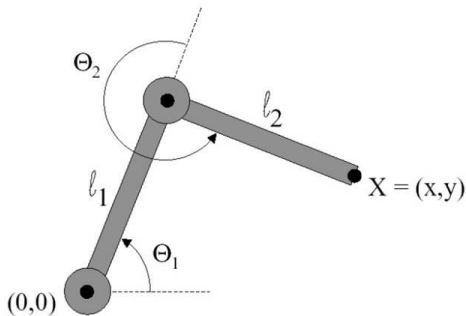
- ▶ Nem minden mozgást szeretnénk megengedni a szülőhöz képest.
- ▶ Ezeket a megszorításokat írhatjuk le *kényszerekkel*.
- ▶ Korlátozhatjuk a szabadságfokokat: pl. könyök csak egy tengely mentén tud forogni, de a csukló kettő
- ▶ Vagy a tartományokat: kevesen bírják, ha a fejük 90° -nél többet fordul.

Előrehaladó kinematika

- ▶ Végállapotot határozunk meg az állapotváltozók függvényében.
- ▶ Szimulációkhoz jól használható.
- ▶ Minden elemre megadjuk a hozzá tartozó transzformációt a szülőhöz relatívan.
- ▶ Ezeket a hierarchiában felülről lefelé haladva értékeljük ki.
- ▶ Az adott elemhez tartozó transzformáció az összes ő és a saját transzformáció szorzata.

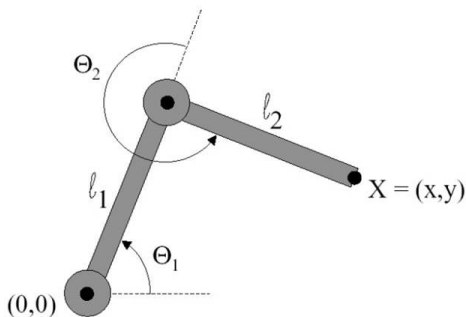
Példa

- ▶ Kétszabadságfokú, rotációs csuklókat tartalmazó rendszer.
- ▶ A csuklók csak a Z tengely körül fordulnak.

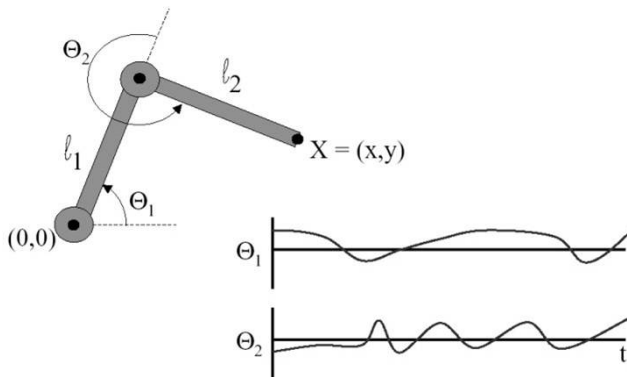
Példa – folyt.

- ▶ Állapotváltozók: Θ_1, Θ_2
- ▶ A végberendezés (X) pozícióját a gép számolja.
- ▶ $X = (\ell_1 \cos \Theta_1 + \ell_2 \cos(\Theta_1 + \Theta_2), \ell_1 \sin \Theta_1 + \ell_2 \sin(\Theta_1 + \Theta_2))$

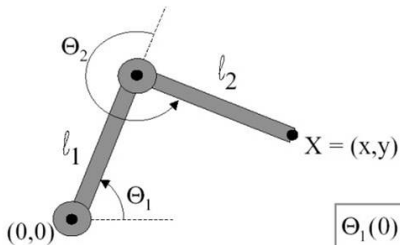
Példa – folyt.

- Az állapotváltozókat megadhatjuk (pl. spline) függvénnyel.

Példa – folyt.

- Az állapotváltozókat megadhatjuk kezdeti értékkel és sebességgel.

$$\Theta_1(0) = 60^\circ \quad \Theta_2(0) = 250^\circ$$

$$\frac{d\Theta_1}{dt} = 1.2 \quad \frac{d\Theta_2}{dt} = -0.1$$

Mit nem tud az előrehaladó kinematika?

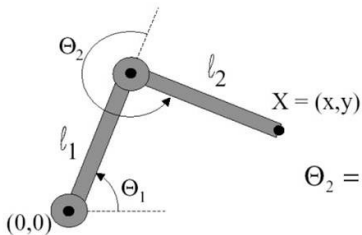
- ▶ Az előrehaladó kinematika nem használható, ha a strukturális összefüggés erősen nem lineáris
- ▶ Hiába interpolálunk egyenletesen az állapottérben, a végberendezés vadul kalimpálhat a kulcspontok között
- ▶ Problémás esetek:
 - ▶ Láb mozgása a talajon
 - ▶ Végállapot jó, de menet közben a berendezés részei átmehetnek egymáson.

Inverz kinematika

- ▶ Az inverz kinematika a kritikus végberendezés helyzetét interpolálja, majd az állapotváltozók értékét végberendezés interpolált helyzetéből számítja vissza.
- ▶ Az inverz kinematika másik neve a cél-orientált animáció.
- ▶ *„Ezt szeretném megfogni, hogyan forgassam az ízületeimet?”*

Példa

- A végberendezés helyzetéből visszaszámoljuk az állapotváltozók értékét.

$$\Theta_2 = \cos^{-1} \left(\frac{x^2 + y^2 - l_1^2 - l_2^2}{2l_1 l_2} \right)$$

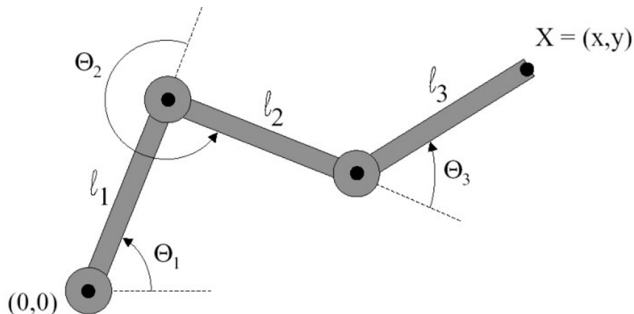
$$\Theta_1 = \frac{-(l_2 \sin(\Theta_2)x + (l_1 + l_2 \cos(\Theta_2))y)}{(l_2 \sin(\Theta_2))y + (l_1 + l_2 \cos(\Theta_2))x}$$

Problémák

- ▶ Nehéz „természetesnek látszó” mozgást leírni vele.
- ▶ Az inverz függvény kiszámítása nem triviális,
- ▶ ...és nem is egyértelmű (redundancia, alulhatározott eset)
- ▶ ...vagy nincs megoldás (túlhatározott eset).

Példa

- ▶ Egyenletek száma: 2, ismeretlen változók száma: 3 $\Rightarrow$ Végtelen sok megoldás!
- ▶ Vagy nincs megoldás, pl. ha $\|X\| > \ell_1 + \ell_2 + \ell_3$
- ▶ Szabadságfok (degree of freedom – DOF)
- ▶ Rendszer DOF > végberendezés DOF
- ▶ Az emberi csontváz kb. 70 DOF!

Példa

Nem egyértelmű, ill. nem létező megoldás

